

با گذشت بیش از ۱۴ سال از عمر بورس کالای ایران، طیف وسیعی از محصولات بر پایه ابزارهای مختلف در این بورس وجود دارد به طوری که پس از راه اندازی انواع قراردادهای نقدی، اعتباری، نسیه و سلف طی سال های ابتدایی بورس کالا، هم اکنون ابزارهای پیشرفته ای چون قراردادهای سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، قراردادهای آتی و اختیار معامله و به تازگی صندوق های کالایی در بورس کالا عملیاتی شده است.

سلطانی نژاد افزود: از ابتدای راه اندازی تا سال ۲۰۱۶ میلادی از روش فروش سلف، معادل ۴ میلیارد دلار برای صنایع در بورس کالای ایران تامین مالی شده است. همچنین بورس کالا توانسته از طریق انتشار اوراق سلف موازی استاندارد به میزان ۱.۵ میلیارد دلار برای صنایع مختلف تامین مالی کند که این ارقام با توجه به عمر کوتاه این ابزار جدید قابل قبول ارزیابی می شود.

وی با اشاره به اینکه استقرار نظام انبساطی در حوزه معاملات گواهی سپرده کالایی در دستور کار بورس کالا قرار دارد، گفت: تاکنون ۸۰ ابزار برای معاملات بخش کشاورزی در بورس کالا پذیرش شده است که این ظرفیت در حوزه فلزات نیز وجود دارد.

کارکرد بورس کالا در اقتصاد ملی

مدیرعامل بورس کالای ایران در ادامه به کارکردهای اصلی بورس کالا در عرصه اقتصاد ملی اشاره کرد و گفت: هدایت سرمایه ها به بخش های تولیدی اقتصاد، متحول سازی شیوه های معاملاتی موجود، ایجاد ارتباط منطقی و نظام مند میان دو بخش کالایی و مالی کشور و توسعه بازار سرمایه از کارکردهای اصلی بورس کالای ایران است که برای تحقق این کارکردها، توسعه ابزارهای تامین مالی، تسهیل مبادلات و پوشش ریسک در دستور کار قرار دارد.

سلطانی نژاد در ادامه به رویکردهای شرکت بورس کالا اشاره و عنوان کرد: هدایت صحیح منافع، ارتقای ساختارهای سنتی بازار به ساختارهای مدرن، توسعه بازارهای داخلی و ارائه ابزارهای معاملاتی جدید و تجهیز بازارهای کالایی و مالی از رویکردهای اصلی بورس کالا است که تحقق این موارد، کاهش هزینه مبادلات، افزایش شفافیت، افزایش سطح مبادلات و روان شدن جریان معاملات را در پی خواهد داشت.

به گفته مدیرعامل بورس کالای ایران، کشف عادلانه قیمت، تسهیل سرمایه گذاری و تامین مالی، توسعه بازار، مدیریت ریسک نوسانات قیمتی و تسهیل مبادلات فیزیکی از دیگر کارکردهای بورس کالای ایران در عرصه اقتصاد ملی به شمار می رود

سبقت بخش مالی بورس کالا از بخش نقدی

سلطانی نژاد در ادامه به وضعیت معاملات بورس کالای ایران اشاره کرد و افزود: از کل ۲۳ میلیارد دلار ارزش معاملات بورس کالا در سال ۲۰۱۶ رقم ۱۱/۷ میلیارد دلار آن سهم بازار مالی بوده که در این خصوص می توان گفت بورس کالا در حوزه بازارهای مشتقه و اوراق بهادار مبتنی بر کالا به مرحله بلوغ نزدیک شده است.

وی افزود: این در حالی است که ارزش بازار فیزیکی و نقد ۱۱/۱ میلیارد دلار بوده که به این ترتیب سهم بازار مالی از کالایی پیشی گرفته است. به عبارت دیگر ۵۱ درصد ارزش معاملات بورس کالا به بازار اوراق بهادار و معادل ۴۹ درصد به بازار فیزیکی اختصاص داشته است.

وی در ادامه به معاملات بازار فیزیکی اشاره و تصریح کرد: در این بازار محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی با ارزشی معادل ۵ هزار و ۴۸۲ میلیون دلار معادل ۴۹ درصد بیشترین ارزش معاملات را در بین سایر گروه ها کسب کرده و در رتبه اول قرار گرفته است. همچنین محصولات صنعتی و معدنی با ارزش ۴ هزار و ۸۲۵ میلیون دلار ۴۴ درصد بازار را در اختیار گرفته است و محصولات کشاورزی ۷ درصد و بازار فرعی ۳ درصد از ارزش معاملات بورس کالا را به خود اختصاص داده اند.

وی به وضعیت معاملات محصولات صنعتی و معدنی در بازار فیزیکی اشاره کرد و گفت: در سال جاری میلادی معاملات فولاد بیشترین میزان ارزش معاملات در تالار صنعتی و معدنی را به خود اختصاص داده و با ارزشی معادل ۳ هزار و ۶۰۷ میلیون دلار معادل ۷۵ درصد رتبه اول معاملات این تالار را به خود اختصاص داده است.

همچنین معاملات سنگ آهن با ارزش ۸۳۰ میلیون دلاری معادل ۱۷ درصد ارزش بازار بورس کالا در تالار صنعتی و معدنی را در اختیار گرفته و در جایگاه دوم این تالار قرار دارد.

مدیرعامل بورس کالا با اشاره به فعالیت و رونق بازارهای آتی و آپشن سکه گفت: برای نقش آفرینی بیشتر پسته ایرانی در بازار جهانی ایجاد بازار مشتقه بر مبنای محصول پسته مدنظر قرار دارد.

او تأکید کرد: اعتقاد دارم با عرضه ابزارهای مشتقه در این بازار، ایران می تواند بار دیگر کنترل کامل بازار جهانی پسته را در دست بگیرد.

مدیرعامل بورس کالا با اشاره به اینکه جایگاه حضور پسته ایرانی در بازار جهانی باید منسجم تر از شرایط فعلی باشد، ادامه داد: مطالعات انجام شده نشان می دهد در حوزه صادرات پسته ایران، بازیگران زیادی فعال هستند و این بازیگران عموماً ترجیح می دهند در یک بازار رقابتی فعالیت کنند به همین دلیل بورس کالا تلاش می کند پس از تاسیس تالار پسته کرمان به سرعت زیرساخت های صادراتی بازار پسته را هم فراهم کند.

مدیرعامل بورس کالا درباره پیش زمینه های تشکیل رینگ صادراتی بورس پسته ایران گفت: در گام نخست باید استانداردهای عرضه پسته در بورس کالا به طور کامل شفاف شود و در گام دوم تناوب عرضه در این بازار سامان یابد و در نهایت موضوع جابه جایی پول و انجام تعهدات به شکل قانونمند درآید.

سلطانی نژاد تأکید کرد: برای ایجاد ۳ زیرساخت مزبور و تاسیس رینگ صادراتی بورس پسته، سازوکارهای لازم را در اختیار داریم و بورس کالا از امکان تشکیل بازار صادراتی پسته برخوردار است.

مدیرعامل بورس کالا در پایان گفت: کشاورزان با عرضه محصول خود در بورس کالا به صورت اوراق گواهی سپرده یا قبض انبار در وهله نخست می توانند منابع مالی لازم برای کشت بعدی خود را تأمین کنند و در گام بعدی، در صورت نیاز می توانند از اوراق گواهی سپرده به عنوان تضمین در دریافت تسهیلات از بانک ها و مؤسسات اعتباری استفاده کنند. او اضافه کرد: هدف نهایی این است که ابزارهایی مالی در اختیار کشاورزان قرار گیرد تا دغدغه های آنها را در تأمین مالی برطرف سازد.

دکتر سلطانی نژاد در ادامه، با اشاره به این که شرکت بورس کالا، سهامی عام است، تصریح کرد: صاحب اصلی بورس کالا عموم مردم هستند و نفع عده ای خاص در آن دنبال نمی شود. این سازوکار از سال ها پیش به وجود آمده و در حال حاضر دوره رشد خود را طی می کند. اگر ما به رشد آن کمک کنیم در دوران بلوغش می توانیم از مزایای آن بهره مند شویم.

وی تأکید کرد: بلوغ بورس کالا زمانی خواهد بود که بتوانیم از ابزارهای مالی استفاده کنیم و از طریق سازوکار بورس برای صنایع تامین مالی داشته باشیم و همچنین امکان تصمیم گیری در باره آینده اقتصادی را با استفاده از سازوکار بورس داشته باشیم. اینها همه نیازمند حمایت های دولت در بدو راه اندازی است.

سلطانی نژاد اظهار کرد: بخشی از کارهای دولتی که در حوزه بورس کالا انجام شد، حمایت از توسعه رینگ کشاورزی بود. سال ها دولت با تامین منابع مالی برای خرید تضمینی محصولات مشکل داشت، اما با اجرایی شدن ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری، دولت دیگر مجبور نیست منابع مالی خود را برای خرید کالاهای اساسی تخصیص دهد.

عبور از «بارانه محوری» به سمت «بازار محوری»

مدیرعامل بورس کالای ایران معتقد است، این نهاد ظرفیت خوبی برای شفاف تر سازی اقتصاد ایران دارد. وی می گوید: ما می توانیم به جای رویکرد حذفی، واسطه گری و دلالی را مدیریت و شرايطی را فراهم کنیم که دست اندر کاران و فعالان بازار، کشاورزان، تولیدکنندگان، مصرف کنندگان و حتی واسطه ها از آن منتفع شوند. سلطانی نژاد معتقد است، بورس کالا حتی در تنظیم بازار نیز می تواند موثر واقع شود.

وی می افزاید: یکی از برنامه های ما برای بورس کالا، ابتدا توسعه بازار فیزیکی در فعالیت های فلزات و پتروشیمی که پیش تر در آن فعال بودیم و توسعه فعالیت ها در حوزه کشاورزی است. در حقیقت فعالیت مان را از حوزه های فلزات، نفت و پتروشیمی که در حال رشد است، به حوزه کشاورزی توسعه دادیم.

تامین مالی ۴ میلیارد دلاری صنایع از طریق بورس کالا

دکتر حامد سلطانی نژاد به معرفی ابزارهای معاملاتی بورس کالای ایران اشاره کرد و گفت: